

چرا همیشه به یاد علامه طباطبایی هستیم؟

بیست و چهارم آبان ماه سالروز رحلت مفسر کبیر قرآن علامه طباطبایی است و به همین مناسبت مرتضی نجفی قدسی یادداشتی در گرامیداشت چهلمین سالگرد ارتحال ایشان به این شرح قلمی کرده است.

بیست و چهارم آبان ماه سالروز رحلت مفسر کبیر قرآن علامه طباطبایی است و به همین مناسبت مرتضی نجفی قدسی یادداشتی در گرامیداشت چهلمین سالگرد ارتحال ایشان به این شرح قلمی کرده است.

به گزارش خبرنگار مهر، بیست و چهارم آبان ماه سالروز رحلت مفسر کبیر قرآن حضرت علامه طباطبایی است و در تقویم ها نیز به روز بزرگداشت ایشان ثبت است، به همین مناسبت مرتضی نجفی قدسی یادداشتی در گرامیداشت چهلمین سالگرد ارتحال ایشان به این شرح قلمی کرده است:

بسم الله الرحمن الرحيم

«قُلْ قَلِيلٌ مَّا مَلَكَ الشَّيْطَانُ قُلُوبَنَا وَنَحْنُ شَاكِرُونَ» (انعام، ۱۴۹)

یعنی بگو حجت بالغه الهی برای خداست و اگر او می خواست همه شما را (به اجبار) هدایت می کرد (ولی چون هدایت اجباری بی ثمر است اینکار را نمی کند)

خدای متعال برای هدایت انسان ها انبیا و اولیانش را فرستاد که حجت های بالغه الهی هستند، در حدیثی از امام موسی کاظم (ع) نقل است که فرمودند: «ان لله علی الناس حجتین، حجة ظاهرة و حجة باطنة فاما الظاهرة فا الرسل و الانبیا و الائمة و اما الباطنة فالعقول» (اصول کافی، ج ۱، ص ۱۶). یعنی بدرستی که خدا برای مردم دو حجت و دلیل روشن قرار داده است که یکی حجت ظاهر و آشکار است که انبیا و امامان علیهم السلام هستند و حجت نهانی هم قرارداده است که عقل ها هستند.

در حدیث دیگری از امام صادق (ع) آمده است که فرمودند: «نحن الحجة البالغة علی من دون السماء و فوق الارض» یعنی ما امامان، حجت بالغه الهی هستیم بر هر چه در پایین آسمان و روی زمین است و یا حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: «وَ آتَا الْحُجَّةَ الْبَالِغَةَ وَ الْكَلِمَةَ الْبَاقِيَةَ» یعنی من حجت تمام عیار و کامل و آشکار و کلمه باقی و همیشگی هستم. (تفسیر اهل بیت (ع)، ج ۴، ص ۶۲۲)

پس بنابراین از آیه شریفه نتیجه می گیریم که خدای متعال برای هدایت بشر دلایل روشن و آشکاری مانند انبیا و ائمه اطهار (ع) را قرار داده است و عقل بشر را نیز که در نهان است ابزار هدایت او قرار داد و قصد هدایت اجباری ندارد و بشر باید با توجه به حجت های بالغه الهی راه سعادت و هدایت خود را بیابد. آنچه که مسلم است وجود فقهاء و عالمان ربانی که مبین تعالیم خاندان رسالت و امامت هستند، خودشان نیز از مصادیق نازله حجت های بالغه الهی محسوب می شوند.

سخن شهید مطهری در وصف علامه طباطبایی

یکی از این عالمان ربانی که در عصر دوران ما بسیار درخشنده و اثرگذار بوده است آیت الله علامه سید محمّد حسین طباطبایی صاحب تفسیر شریف المیزان است و هم اکنون چهل سال از رحلت این عالم بزرگ می گذرد. استاد شهید آیت الله مرتضی مطهری که خود از برجسته ترین شاگردان علامه طباطبایی است در توصیف او می گوید: او مرد بسیار عظیم و جلیل القدری است، مردی است که صد سال دیگر باید بنشینند و آثار او را تجزیه و تحلیل کنند و به ارزش او پی ببرند!!

این بیان شهید مطهری حاکی از آن است که علامه طباطبایی مختص زمان خود نبوده است، بلکه او شخصیتی ماندگار در عالم اسلام و قرآن است که نام او و تفسیرش همیشه باقی خواهد ماند و آیندگان بیشتر از معارف او بهره مند خواهند شد.

از زمانی که شهید مطهری این بیان را داشته اند حدود ۴۵ سال می گذرد و دقیقاً در این مدت سیر صعودی آشنایی جوامع حوزوی و علمی را با افکار و آرا شخصیت علامه طباطبایی شاهد هستیم و هنوز این ظرفیت کامل نشده است و امیدواریم در سال های آینده تالو تفسیر المیزان و دیگر آثار علمی و سلوک اخلاقی عملی و عرفانی این عالم بزرگ هر چه بیشتر جهانیان و مشتاقان دانش و هدایت را از خرمن معارف گرانسنگ خود مستفیض فرماید.

علامه طباطبایی یکی از دست پروردگان مکتب اهل بیت (ع) و نمونه های عالی حوزه های علمی شیعی است که موجب افتخار برای عالم اسلام و تشیع است. او در مدتی که در نجف اشرف تحصیل کرد از محضر عالمان بزرگی چون حضرات آیات: سید ابوالحسن اصفهانی، میرزای نائینی، محمد حسین غروی اصفهانی (کمپانی)، سید محمد حجت کوه کمری، سید ابوالقاسم خوانساری و سید علی قاضی طباطبایی کسب فیض کرد و پس از ده سال به تبریز بازگشت و در روستای شاد آباد به زراعت و کشاورزی مشغول شد البته در این مدت به کار علمی هم مشغول بودند و برخی از کتب و رساله های علمی ایشان مربوط به همین دوره است و نگارش «تفسیر البیان فی الموافقة بین الحدیث و القرآن» را آغاز کردند که ناتمام ماند و از اول قرآن تا پایان سوره یونس را در بر می گیرد و به زبان عربی است و توسط ناشرین بیروتی چاپ و منتشر شده است.

علامه طباطبایی از سال ۱۳۲۵ به قم مهاجرت کردند و همت اصلی ایشان پر کردن خلاءهای موجود در حوزه های علمی بود که به تشخیص ایشان تفسیر قرآن و دروس فلسفی از جمله نیازهای آن دوران بوده و آنقدر بر این مبنا پیش رفتند که او را احیاگر علوم عقلی و تفسیر قرآن در حوزه های علمی می دانند.

نگارش تفسیر المیزان در مدت قریب بیست سال و همچنین تألیف کتابهای: بدایة الحکمه، نهاية الحکمه، اصول فلسفه و روش رئالیسم، شیعه در اسلام، سنن النبى (ص)، حاشیه بر کفایة الاصول و دهها رساله علمی در موضوعات مختلف از فواید دوران اقامت علامه طباطبایی در قم است.

شاگردان علامه طباطبایی

تربیت شاگردانی عالم و فاضل و مهدب از ویژگی های برجسته علامه طباطبایی است که کمتر عالمی را می توان یافت که اینقدر شعاع وجودی اش گسترده باشد بطوری که بسیاری از بزرگان امروزی و دیروزی حوزه های علمی از شاگردان ایشان محسوب می شوند که نگاهی به اسامی بخشی از آنها این معنا را کاملاً به اثبات می رساند که عبارتند از آیات و حجج اسلام: شهید مرتضی مطهری، شهید سید محمد حسین بهشتی، شهید محمد مفتاح، شهید سید مصطفی خمینی، شهید محمد جواد باهنر، سید عبدالکریم موسوی اردبیلی، سید عزالدین زنجانی، حسینعلی منتظری، مهدوی کنی، فاضل لنکرانی، حسن زاده آملی، محمد تقی مصباح یزدی، سید علی خامنه ای، عبدالله جوادی آملی، حسین نوری همدانی، ناصر مکارم شیرازی، جعفر سبحانی، محمد یزدی، حسین مظاهری، شبیری زنجانی، سید هاشم رسولی محلاتی، یحیی انصاری، ابراهیم امینی، سید محمد علی موحد ابطحی، طاهری خرم آبادی، امام موسی صدر، اکبر هاشمی رفسنجانی، عزیز الله خوشوقت، محمدی گیلانی، ربانی شیرازی، صادقی تهرانی، علی قدوسی، سید محمد ضیا آبادی، سید عبدالله فاطمی نیا، عباس محفوظی، سید مهدی حسینی روحانی، مجتبی تهرانی، حسین شب زنده دار، سعادت پرور، عبدالعلی فقهی و ده ها شاگرد عالم و ممتاز دیگر از ثمرات وجودی علامه طباطبایی در حوزه علمی محسوب می شوند.

البته پرتو وجود علمی علامه طباطبایی تنها به حوزه های علمی محدود نمی شد بلکه شعاع علمی ایشان، اساتید بزرگ دانشگاه ها و محافل علمی آن روز را هم در بر می گرفت که حضور بیست ساله علامه طباطبایی در مهمترین جلسات علمی فلسفی اساتید دانشگاه های تهران و با شرکت پروفسور هانری کربن فیلسوف مشهور فرانسوی که شیفته علامه طباطبایی شده بود و سفرهای متعدد به ایران داشت و از محضر علامه طباطبایی بسیار کسب فیض کرد و حتی آثار ایشان را به غرب و اروپا برد از جلوات حیات علمی علامه طباطبایی به حساب می آید.

بخشی از گفتگوهای علمی علامه طباطبایی و پروفسور هانری کربن سال ها پیش از انقلاب به همت شهید محمد جواد باهنر و مرحوم هاشمی رفسنجانی در مجله ای به نام «مکتب تشیع» به چهار زبان فارسی، عربی، فرانسوی و انگلیسی چاپ و منتشر شده است و دیگر آثار و خروجی های این محافل علمی توسط اساتید بزرگ آن روز در داخل و خارج کشور انتشار یافته است.

عشق و ارادت علامه طباطبایی به آستان اهل بیت (ع)

از همه اینها که بگذریم عشق و ارادت علامه طباطبایی به آستان مقدس حضرت اباعبدالله الحسین (ع) و حضرت ابوالفضل العباس (ع) بسیار عالی و مثال زدنی است و داستان های زیادی در این زمینه نقل شده است.

او در مجالس روضه خوانی اهل بیت (ع) بسیار عاشقانه شرکت می کرد و با تمام وجود می گریست و حتی حاضر بود تمام ثواب تفسیر المیزان و دیگر آثار علمی اش را با یک بیت شعری که مثلاً ایرج میرزا آن شاعر طنز سرا در رثای حضرت علی اکبر (ع) امام

حسین (ع) سروده است، عوض کند و این نهایت عشق و دلدادگی ایشان را به حضرت اباعبدالله (ع) می رساند.

البته در این مقال ناگفته نماند که بنده^۱ حقیر پس از راه اندازی دارالقرآن علامه طباطبایی در بیت منور ایشان در حدود ۱۲ سال پیش، به زیارتشان در عالم خواب نائل شدم و علامه طباطبایی با تبسمی به بنده فرمودند: خوب، شما آمده اید به منزل ما و سپس با خوشحالی بسیار زایدالوصفی فرمودند: حضرت امام حسین هم یک منزلی در کربلا به ما داده!! و بلافاصله مرا به آنجا بردند و دیدم این منزل با شکوه متصل به حرم حضرت اباعبدالله الحسین (ع) است بطوری که یک درب منزل ایشان به صحن حضرت امام حسین (ع) باز می شد و چه توصیفی این منزل با عظمت داشت، خدا می داند! و البته این منزل عالی برای مؤمنان و صالحان را قرآن کریم نیز وعده فرموده است که: «وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُم مِّنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا يَغْمَرُ فِيهَا الْعَامِلِينَ» (سوره عنکبوت، آیه ۵۸) یعنی آنان که ایمان آوردند و عمل صالح انجام دادند، آنان را در عمارت های عالی بهشت که در زیر درختانش نهرها جاری است برای همیشه و ابدیت منزل می دهیم و این پاداش خوبی برای نیکوکاران است. رحمت الله علیه و اسکنه الله فی بحیوحات جناته، و ارزقنا شفاعة الحسین (ع).